

se finì rolul Thebei: ea cădù éráși în starea litargică de mai nainte, alianța beoțiană se desfăcù și Thebanii merseră spre a servi ca mercenari la alții; în năuntru Thebei nu vedem altă de acum înainte de câtü tradare, jafuri și molatate. Posițiunea vechilor igemoni, Sparta și Athena nu fu mai bună. In genere, după bătălia de la Mantinea se începe o decadință totală a tuturor statelor grece, și nici unul din ele nu se mai încercă a căpeta ântăietatea. Acéstă încercare o făcù unü statü nou, semi-grecü, semi-barbarü, Macedonia, care fu atrasü în trebele Greciei, pentru ântăia-și dată, de Epaminonda.

ISTORIA MACEDONIEI.

I. PHILIPPU II MACEDONÉNULU.

1. Macedonia pêne la Philippü. Macedonia eră situată la nordul Greciei între Thessalia, Illyria și Thracia. Macedonenii, ca și Grecii, aparțineau la marea seminiță palasgică și se destingeau de Eleni nu atât prin sânge, câtü prin gradul civilizațiunii. Chiar Grecii numindu-i barbari, conservară tradițiunea că casa domnitore din Macedonia își are originea de la Eracliđi. La începutü Macedonia ocupându unü micü teritoriü eră slabă, și avea o organizațiune conformă cu cea descrisă de Omerü. In capulü poporului se afla regele încunjuratü de consiliulü nobililor; poporulü se convocă în a-

450

dunare numai pentru definitiva decisiune a lucrurilor. Regele se considera numai ca celü întâiü între ómenii liberi, și între elü și poporü ființau relațiunii patriarcale. Respectulü câtră elü erá basatü pe descendența sa de la deși și pe bravura sa personală. Unele din tradițiunii punü de fondatorü a regatului macedonenu pe Perdica, altele pe Caranü. În timpulü expedițiunii Perșilorü în Scythia, sub Dáriü Hystaspe, Macedonia deveni tributară lorü (sub Amynta I, în a 2 jumătate a seculului IV); după învingerea Perșilorü de la Platea, Macedonia se eliberá (sub Alexandru I, 479). Posițiunea ei urmá a fi totü periculósă, fiindü amenințată pe de o parte de Thraci și Illyrieni, érá de alta, de Atheneni cari cuceriserá coloniile grece de pe ținuturile macedonene. De-sele certe despre succesiunea tronului măriaü rëulü, dândü ocaziune vecinilorü a se amesteca în trebele ei năuntrice. În genere, regii cei d'ântei ai Macedoniei s'au silitü a întări regatulü, a-i da nisce confinii naturale și a-lü asigura de vecini. Celü mai însemnatü din ei pënë la Philippü fu Archelaü, care fundá orașe, făcü drumuri, formá o armată și aduse colonii grece. Înțelegëndü necesitatea de a se apropia de Grecia, elü participá la jocurile olimpice și-și stremutá reședința din Edesa la Pela, politie mai aprópe de Grecia, pe care o înfrumusețá cu cele mai frumoșe edificii. Archelaü atrase la sine pe cei mai buni artiști, învățați și poeți ai Greciei contimpurane lui, deși aceștia au avutü a suferi multü de la nobilimea ce-lü încungiurá și pentru carea educațiunea erá unü lucșü. Chiar Archelaü, omü fără nici unü felü de educațiune, erá superstițiosü, crudü și desfrënatü; civilizațiunea pentru elü erá unü mijlocü de a-și puté apropia Grecii. După mórtea lui, Macedonia fu turburată câte-va decimii de ani din cauza intrigelorü pentru succesiunea tronului. Aceste împregiurări dădurá ocaziune Thebanilorü a se amesteca în trebele nă-

untrice ale Macedoniei. Pelopida puse pe tronă pe Alexandru II, érá pe fratele seú celú mai micú Philippü. Ílú duse la Theba unde fu educatú în casa lui Epaminonda. Dupá mórtea lui Alexandru II, Philippü fugindú din Theba luá frénele guvernáméntului Macedoniei.

2. Macedonia sub Philippü. Posiþiunea Macedoniei la începutulu domnirii lui Philippü érá fórte periculósá: doi candidaþi íþi disputáu tronulú; bande de Illyriení și Thraci retáciau prin Macedonia profitându de turburárele interne; la nordú o ameninþau statele barbare, pe þermuri produse tóte cetáþile; însemnátatea ei politicá érá de nimicá. A eþi din aseminea chaosú putea numái unú omú geniú. Personalitatea lui Philippü este palidá înaintea tipulului eroicú a fiinului seú Alexandru, și acésta se esplicá ușorú pentru cá Alexandru fu eroulú care fácú pe Greci a triumfa asupra orientuluí, tuncí cândú Philippü nimici libertatea Grecilorú. Ínsá cu câtá dibácia se purtá elú pentru a face ca atâtú state întrege câtú și individe particulare să-í servescá planurilorú séle; câte ostenele íþi dede pentru a forma finanþele și armata Macedoniei, și câtú sciá de bine a apreþia ómenii, de cari pregáti o mulþime pentru fiú-seú, se póte vidé din cuvintele lui Demosthene, celú mai mare inimicú a lui Philippü. Párþile întunecóse ale caracterului seú sunt: minciuna, cálcarea de juráméntú și cunóscerea de bune a tuturorú miþlócelorú spre a ajunge la scopú. Elú dicea: „Copii trebuie amágiþi cu jucárii, érá ómenii cu juráminte.“ Pretutindene vedea numái trádare și prin urmare considerá pe ómenii în genere de lesne trádători: de aceea nu în zádaru elú se fáliá cá a luatú cu bani mai multe cetáþi de câtú cu armata.

Acestú omú, care la suirea sa pe tronú avea numai 20 ani, a fostú sortitú a nimici viaþa grécá și a crea puterea Macedoniei. Misiunea sa era: a sdrobi inimicii

interni adică pe candidații tronului, a respinge barbarii de la nord, a împinge Macedonia pînă la marea, luându de la Atheneni coloniile de pe țermuri și în urmă a supune Grecia. Pe unul dintre candidați l'a învinsu prin bani, pe altul prin arme. Resbelul cu barbarii îl nevoi a-și forma armata în modul cunoscut de istorie sub numele de *falangă*¹; înmulți numărul rîndurilor în pedestrime și dădă soldaților sulețe cari erau așa de lunge încâtău chiar cele ale soldaților din rîndul alu patrilea eșiau înaintea celor din rîndul înteiu. Acastă falangă fu cercată mai înleiu contra Illyrienilor pe cari-i bătă, și după aceea Philippu se întorse contra politielor țermurene. Atheneni aru fi pututu să-lu împedice, înse elu sciă a-i purta așa feliu în cătă, cândă ei au trămisu ajutoru acelor politii, timpul eră trecut. Philippu puse mână pe totu țermul Macedoniai și pe avutele mine de aur, cari-i dá pe fie-care anu unu venitău mai bine de 600,000 ducăț. Avëndă deja armată și bani, Philippu se decise a ataca pe Greci. Acestia singuri îi dădură motivu a se amestica în trebele loră năuntrice prin discordii, și chiămară asupra-li calamitatea prin resbelulă numită *sântă* seú *focidică*.

¹ Falanga se compunea din șapte rînduri de soldați arangiați în modul următoriu: Soldați din rîndul 1° avea numai scuturi lungi și late cătă acoperia statura omulu. Soldați din rîndul 2° avea cîte unu scut mai mic în mână stângă, și o sulică lungă de 18 palme, care îndreptată printre soldați din rîndulă înteiu aginșea pe inimicu la o distanță usemnată. Soldații din rîndul 3° avea numai unu scut și împingea cu umerul pe cei din rîndulă alu doilea. Soldați din rîndul 4°, pe lîngă scut, avea încă cîte o sulică mai lungă de cătă acelor din rîndulă alu doilea, îndreptate și acestea printre soldați spre inimicu. Soldați din rîndul 5° avea numai scut; eră cei din 6° și 7°, numai cîte unu lemn, cu feru ascuțit la capătul de gios, în care sprijinindu-se puteau împinge mai cu putere rîndurile soldaților dinainte

(Nota editorulu).

Religiunea fu numai unu pretestu pentru acestu rebelu sânt; adevarata lui causă fu ura vechiă a Thebanilor și a Thessalienilor cătră Phociți, pentru că acestia îi contrariau în planurile lor politice. Phociții arară pentru sine o parte din pământul templului lui Apolon de la Delphe, éra Thebanii invitară pe amficionii de acolo a-î supune pentru acésta unei amende; cându Phociții nu voiră a plăti, amficionii pronunțară asupra-li escomunicarea, declarară pământul lor de proprietate a zeului delphianu și imputerniciră pe Thebanii și pe Thessalienii a aduce în împlinire acésta sentință cu forța. Philomelu generalulu Phociților bătū în mai multe rōnduri pe Thebanii, inse o dată întâlnindu-se cu o armată indoitu mai tare de câtu a sa, fu strimtoritu cătră o mare prăpastiă în carea se și aruncă nevoindu a căde viu în mânele inamicilor. Fratele seū Onomarchu, alesu în locu-i de comandante, pradă avutul templu de la Delphe; își formă o armată, bătū pe Thebanii și intră în Thessalia. Thessalienii chieamară în ajutoru pe Philippu Măcedonenu, care nu întârziă a se arăta ca apărătoriu alu libertății Thessaliei și ca pedepsitoriu alu furătorilor de cele sante. De doue ori fu bătutu de Onomarchu, a treia oră ilu bătū, ilu făcū prisonieru, ilu crucefică, și ocupându Thessalia se prepară a intra în Phocida, dar acésta nu o putū face pentru astă-dată; oratorulu Demosthene arată pericolulu Athenenilor, cari închiseră Termopylele lui Philippu. Diplomatulū Philippu se oprī în fația acestei noue resistință, și organisându mai întēiu Thessalia începū a-și face o partidă chiar în Grecia, mai cu sēmă în Athena; invită la curte-i pe învețații, poeții și actorii greci: dādū asilū tuturorū refugiților greci și remuneră în abundință cu aurulū seū pe agenții seī secreți din Athena.

Philippu își întorse privirile mai cu sēmă asupra A-

ticeii pentru că acesta eră singurulü statü care putea sä-lü impedece, și cu atâtü mai multü că în acelü timp, în urmarea unei păcii îndelungate, Athena se reabilitase în privirea economică. În urmarea acestora în Athena se formară doue partide: cea *macedonénä* seü a păcii și cea *patriotică* (seü cum o numiaü contrarii cea *persică*), contrară celei d'ântei. Partida macedonénä susțineä că nici Athena, nici cele-alte state grece nu potü esista singure de sine și că pentru salvarea lorü este necesară igemonia Macedoniei, pe carea recunoscându-o potü Grecii sä întreprindä cucerirea Persiei. Partida patriotică vedea în Philippü pe fiitorulü cotropitoriü a libertății grece și susțineä că salutea Grecei constă într'o alianță amicală a tuturorü statelorü grece sub igemonia Athenei. Ambele partiði și-avură capacitățile lor.

D'între ómenii partidei macedonene unii susțineäu alianța cu Philippü, basându-se pe sincera convicțiune că vechia organizațiune a Greciei eră imposibilă în timpulü lorü: astü-feliü fu *Isocrate*, oratorü de unü caracterü nobilü și de o capacitate însemnată, înse förä energiä, oratorü care se ocupä cu frase frumöse pe cândü se cerea o lucrare energică; astü-feliü fu *Focion*, omü integru și onorabilü care uria förte pe contimpuraniü sei și se distingea prin asprimea și simplitatea vieții sele. Eraü înse în acéstă partidă și de acei oameni cari lucraü în favoarea lui Philippü din indemnuri ne onorabile, și cari vëndură interesele patriei lorü cu prețiulü aurului macedonén: între aceștia se distingea mai cu seämă oratorulü *Eschine*, faimosulü adversarü alü marelui Demosthene, și celü mai talentosü representante alü partidei macedonene. Eschine fiindü fiulü unei jucătoarese sarace și carea petrecuse o viață cam desfrénatä, cunoscü de timpuriü töte nevoile și töte inconveniențele unei vieți de uliță, și de aceea totü meritulü seü ilü dătoresce numai sieși. În copilăriä fu datü într'un gim-

nasiu, inse nu pentru a se educa ci pentru a servi ea modelu de o constituțiune tare pentru cei-alți elevi. Căpătă cetățenia prin nisce mișlôce nu pre oneste, voi a se face actoru dar fu șueratü; servi apoi în armată și în fine eși ca oratoru vorbindu in favorea partidei macedonene, și a lui Philippü, care, dupre cum se zice, îlü plătia cu banü. Elocința lui Eschine avea toate calitățile prin cari se pôte atrage poporulü: chlaritatea, carentulü și audacia saü tunetulü cuvintelorü, după expresiunea celorü vechi; nu avea inse acea măreția senină și acea forță iresistibilă, cari distingeaü pe Demosthene, pentru că acesta lucră din o adüncă convicțiune. érá elü din interesü. De aceea elü perdü lupta cu famosulü seü adversarü și fu nevoitü a merge în exilü la insula Rodosü, unde fundă o scólă de elocința. Elü își deschise lecțiunile prin lectura celui mai bunü alü seü cuvëntü in contra lui Demosthene. Discipoliü veniră in entusiasm. Cândü inse Eschine citi discursulü de responsü a lui Demosthene, entusiasmulü ascultătorilorü fu încă și mai mare. „Ce arü fi inse cândü voi inșive ați fi ascultatü cumü il pronunță acelü monstru!“ șise Eschine cu entusiasmü, atrasü singurü de puterea și frumuseța discursului adversariului seü.

Causa partidei patriotice seü națională fu susținută de mai mulți oratori onorabili; inse nici unulü din ei nu putea fi comparatü cu Demosthene persoana cea mai nobile, mai generoasă și totü odată cea mai tragică din Grecia murindă. Și in adevëru, citindü biografia acestui mare oratorü alü anticității și comparandü marele seü caracterü cu viața coruptă a contimpuranilorü seü, simțimü o așa simpatie cătră elü, asemenea căreia nu simțimü cătră nici un eroü de tragediă. Din tinereță și până in minutulü când perdu speranța de a se salva pe sine și patria, vedemü pe Demosthene luptându-se cu sórta: de multe ori acesta îlü persecută, inse nici

odată ea nu putu învinge acestu caracteru nobilü și puternicü. Murindu-ı părinții de timpuriü, Demosthene remase saracü, pentru că toată averea părintescă îi fu răpită de avidii sei epitropi. Elă eră de o constituțiune slabă și îndărătnicü în purtarea sa, ceea ce-ı procură mai multe epitete ridicule din partea colegilorü sei. La etatea de 10 ani, Demosthene auđi în adunarea poporară discursulü unü oratorü renumitü. Forța elocinței entusiasmä pe copilü, érá cândü vedü elü, după finea discursulü, aplausele ce se dá oratoriulü, și cu ce triumfü ilü duse poporulü pêne a-casă, se decise pe dată și cu fermitate deveni oratorü. Începü a studia cu asiduitate operele scriitorilor mari greci și luă lecțiunü de elocință de la cei mai buni oratori atheneni. În fine se încercă de a vorbi în publicü, înse fu șueratü și luatü în risü. Acoperindu-și fația cu mânele, fugi acasă spre a se ascunde, și gândiá a renunța pentru tot dé-una la oratoriü, cândü unü actorü, amicü alü seü, ilü convinse că totü defectulü seü stá, nu în lipsa de a compune discursurile, dar în maniera de a le pronunța. În adevérü Demosthene avea o vóce slabă, nu putea pronunța câteva litere, și făcea nisce gesturi ridicole. Aci începü Demosthene a se lupta cu defectele séle naturale: câte va luni petrecü închisü și cu capulü rasü, într'o cavernă declamändü înaintea unei oglinđi; vócea și-o imputernici declamändü în vuetulü valurilorü marii seü suindu-se pe munți, érá talentele, prin o scrupulósă recitare a autorilorü celor mai buni. Petrecändü câteva luni astü-feliü, Demosthene eși din închisóre celü mai bunü oratorü și încântá definitivü pe același poporü care nu de multü ilü șuerase. În discursurile lui Demosthene nu se vedea acea vivacitate și energiá care este în ale lui Eschine; inse arta, simplitatea, și mai cu sémă deplina convicțiune în ecitarea și sántitatea causei séle, atraseră în partei pe

Atheneni. Scopul principal al politicei se le fu: a da Athenei igemonia de mai nainte, a susține ecilibrul între statele grece și a nu lasa nici pe unul să se mărească pe conta celor-alte. Poate că el s'a amăgit făcându-și o prea mare idee de contimpuranișei; inse înțelese foarte bine planurile meschine ale lui Philipp și de acea îndreptă în contră-i un șir de discursuri, sub numele de *filipice*.

Elocința lui Demosthene nu putu escită în molaticii Atheneni activitatea și energia de mai nainte; numai în momentul indignațiunii, ei se supuseră consilierilor se le și nu lăsară pe Philipp să străbată în centrul Greciei; îndată ce pericolul li se pără că a trecut, ei erăși cădură în nepasarea de mai nainte. Nu numai oratorii cumpărați se siliau a-i convinge de bunele intențiuni ale lui Philipp, dar chiar și cei mai buni cetățeni precum Phocion, nu consideraū pe Philipp periculos pentru libertatea Greciei. De aci se înțelege ușor pentru ce Atheneni n'au ocupat Thermopyele, ba încă au oprit și pe Spartan a face acēsta, când Thebanii stinorați de Phocii cerură din nou ajutorul lui Philipp. Ast-feliū acesta strebātu în Grecia și devastă Phocida făcându pe o parte din locuitori sclavi era pe alta oprimēdu'i cu mari dări. Dreptu remuner ia pentru aceste servicii, Philipp fu recunoscutu ca membru al tribunalului amficionic. Curōndu se incepū un alt resbelu sântu: Philipp fiindu numit comandante generalū, după consiliul oratorilor cumpărați de el, intră din nou în Grecia și porni contra Thebanilor și a Athenenilor. Acestia numai acum cunoscără negligența lor, și o terore panică intră în ei cându auziră că Philipp a intrat în Beoția. Toți Grecii se perdură afară de Demosthene care îndemnă pe Atheneni să se inarmeze și se invite pe toți Grecii a se inarma contra inamicul comun. Cinci-zeci

de mii de armată grăcă întimpină pe Philippū în câmpiele de la Cheronea (2 Augustū 338): falanga se cam retrase la începutū, înse junele Alexandru prin bravura sa personală dădū tată-seū o victorie completă. Philippū se bucură fôrte de acéstă victoriă, dar Athenenii se determinară a se apăra desperatū. Atunci Philippū se mulțămî a cere de la Greci recunôscerea sa numai ca generalisimū în expedițiunea proectată de elū contra Persilorū. Totulū eră gata pentru acéstă expedițiune, cândū Philippū fu ucis la nunta fiicei sele (336 a. Chr.). Mórtea sa dădū mari speranțe de libertatelū Demosthene și tuturorū Grecilorū; înse ei se amăgiră pentru că succesorulū lū Philippū fu marele seū fiū Alexandru.

II ALECSANDRU CELU MARE.

Alexandru s'a născutū la anulū 356 a. Chr. anū care de cei vechi s'a luatū ca unū eveniment semnificativū, fiindū că în același anū s'a arsū templulū Dianei din Ephes (de Erostratū) una din cele șapte minunți ale lumii vechi.

De educatorū avū pe faimosulū filosofū Aristotele, care-î inobilă caracterulū și dădū o direcțiune armonică frumóselorū sale calități naturale. Din juneță elū fu deprinsū cu totū ce eră mărețū și frumosū la Greci. D'între poeți iubiă mai cu sémă pe Omerū a căruia cântece le avea totū dé-una sub capū. Simțulū de dignitate și setea de fapte mari se arătară de timpuriū la Alexandru. Odinióră fiindū întreatū dacā nu voesce a se distinge la jocurile olimpice prin alergare, respunse: „Cu mulțemire dacā regii imi vorū fi rivali“ La fie-care scire despre victoriile lū Philippū, esclamá: „Tată-meū

nu voesce să-mi lase nici o victoriă," și Philippü îi zise: „Fiulü meu, caută-ți altü regatü, Macedonia este mică pentru tine.“

La suirea pe tronü a lui Alexandru, Macedonia erä amenințată din toate părțile: Grecia la sudü se rescu-lase, la nordü o amenințau popoarele barbare. Alexan-dru linisci pe greci, bätü pe barbari, sfärämä o adoua rescölä a Grecilorü escitatä de Demosthene și, într-unü congresü adunatü la Corinthü, se proclamä de genera-lisimü a espedițiunii contra Perșilorü. Toți îi recunos-curä acéstä autoritate (chiar și Pithia înspäimëntată ilü recunoscü de ne învinsü) afarä de spartani.

Armata cu carea Alexandru merse să cucerescä Per-sia erä numai de 35,000, însă bine disciplinată dedată cu totulü șefuluï ei, și condusä de bravii generali Parmenion, Ephestion și Clitü. Trecëndü Elespontulü, A-lexandru ordonä a arde vasele de transportü pentru a lua speranța de la soldați că potü să se întörcă în pa-triä förä să fiä învingători. La Troia asistä la jocurile ce să făceau pe mormintele eroilorü căzuți în resbelulü Troiei, și puse cu mânele séle proprii o coronä pe mor-mëntulü eroulü seü de predilecțiune, Achile.

Dariü Codomanu înștiințatü de multü despre espedi-țiunea lui Alexandru adunä din tötä Asia o armată, ca-rea nu cunoscea înse nici disciplina nici ordinea mili-tarä. Acéstä armată întimpinä pe Alexandru lüngä Gra-nicü cu scopü de a-i împedeca trecerea acestui riü. A-lexandru înse se aruncä cu Maceponeniü seü în riü, ilü trecü, bätü cu pericolulü vieței séle pe Perși și li luä 300 de scuturi pe cari le trämise la Athena. Ele furä aci espuse cu următórea înscripțiune: „Alexandru, fiulü lui Philippü, și Grecii, afarä de Spartani, luarä aceste arme de la barbarii Asiei.“ Acéstä primä victoriä întări spiritulü soldațilorü lui Alexandru și încrederea lorü în neînvingerea sa.

Granice.

În urmarea acestei victorii Alexandru supusese fără rezistență toate cetățile grece de pe partea apusună a Asiei Mice pînă la Gordium, unde deslegă cu sabia faimosul nod gordian. În mergerea sa mai departe Alexandru se bolnăvi greș din cauza unei scaldări în râul Cydnu, și numai devotamentul medicului Philippu îl scapă de acest pericol, spre bucuria Macedonenilor și spre nenorocirea Persilor, cari se încercaseră a cumpăra pe acest medic pentru a-l otrăvi. Între aceste Dariu adună o nouă armată de 600,000 și eși înaintea Grecilor lîngă polia Issus; aci triumfă din nou Alexandru, luă ca prizonieri totă familia lui Dariu, era acesta fugi în întrul imperiului se, unde Alexandru nu-l urmări, voindu a-și asigura mai întaiu Syria și Egiptul. Politiele feniciene i-se supuseră de bună voie, afară de Tyr care se răsămă pe pozițiunea sa insulară. Cu toate acestea, după un asediu de șapte ani Tyrul cădu în mânele lui Alexandru, care-l ruină definitiv. În acest timp Dariu propuse lui Alexandru o pace foarte avantajosă, înse el ceru supunerea fără condițiunii. Alexandru supuse în urmă Palestina și Egiptul, locuitorii căruia îl primiră cu bucurie, parte pentru că uriau pe Perși, parte pentru că Alexandru aretase un mare respect în privirea vechei religii a Egiptului. Din Egipt, unde fundă faimoasa în urmă poliția *Alexandria*,¹ el întreprinse o călătorie

¹ Fundarea Alexandriei puse caput prosperității comerciale a Athenei, și dădu ultimă lovitură bătrînelui ei sistem colonial. Athena n'ar fi perdatu nimica dacă Alexandru n'ar fi destrus Tyrul, pe care-l destruse nu atatu precum s'a zisu din unu motiv de resbunare, ci pentru că înțelesese că de existența lui era strânsu legată puterea Persilor.

J. W. DPAPER *Hist. du dévelop. intel. de l'Europe. Tom, 1, pag. 250.*

(Nota editorului)

la templul lui Ammon, unde oraculul l-ară fi numit, după cum se spune, fiul lui Joia.

Acuma Alexandru se decise a merge în Persia: trecu fără rezistență riurile Tigru și Euphrat, se întâlni cu o nouă armată persă lungă Arbela, unde Dariu fu învins de a treia oră, și de unde fugind fu ucis de satrapul Bactriei Bessu. După această victorie, Alexandru supuse Babylonul, Susa, Persepole, Ecbatana, și ordonă a arde un palat mare în Persepole pentru a resbuna arderea Athenei de Xerxe.

După moartea lui Dariu, Alexandru luă titlul, diadema și costumul persă, voind a împăca pe Perși cu regimul se și a un pe Macedonenii într'un singur popor cu Perșii; inse Macedonenii nu putură să-l înțelă și, însușind toate aceste fapte ambițiunii se, începură a conspira în cotră-i. Acastă împregiurare irită pe Alexandru și-l făcu a fi aspru: el esecută pe Parmenion, unul din cei mai amați generali ai se, d'impreună cu fiu-se.

In fine după un mic repaost Alexandru se decise a supune provinciile nordice și orientale ale Persiei, pe cari le și supuse forte curond: puse mana pe Bessu pe care-l esecută, trecu peste Iaxarte și încep resbelul cu Scythii. Prin geniul se triumfă asupra cestor barbari, inse petrecerea lui în Scythia nu-i fu favorabile: aci el se bolnă și tot aci făcu și o altă greșelă de carea în urmă îi păr forte rău, anume, fiind cam amețit de vinu ucise pe Clitu, adecă pe acel general care i-a scăpat viața la Granicu.

De aci Alexandru se determină a merge să cucerescă India. Trecend Indul bat și făcu prisionier pe Poru, un bravu rege indianu, căruia inse îi redă libertatea și regatul, plăcendu-i respunsul ce i-a dat la întrebarea: „Cum voesci să se poarte cine-va cu tine? Ca c'unu rege,” respunse Poru. In urmă Alexandru

supuse ca la 40 de cetăți, din cari unele aveau mai mult de 10,000 de locuitori. Amorea de gloriă și abundența acestui pământ fabulos îl atrăgeau mai departe; înse soldații nu voră a-lu urma, și elu fu nevoitu, de la riulu Hyphase a se inturna în Persia, redicându acolo douespredece altare înalte cari atestară confinielaimóseí séle espedițiunii.

Inturnându-se în Persia, Alexandru remuneră cu abundență pe soldați, și începú organizațiunea vastului seú imperiú: trase canale, săpă porturi și se încercă a face unú poporú din Asiaticí și Macedonení. Elú însuși se însoră cu fiica lui Dariú, însoră pe toți generalii seí și 10,000 de Macedonení cu femeí perse; primí la curte și în armata sa o mulțime de Perși și-í trăctă egalú cu Macedonenii. Acéstă împrejurare făcú pe vechii soldați macedonení să se rescóle în contră-i, rescóla fu nimicită prin asprime, dar și Alexandru muri curându după aceea. Perzënd pe Ephestion, celú mai bunú amicú alú seú, Alexandru se bolnăvi la Babylon; din cauza nesalubrității aerului, bóla se întărí mai multú, și Marele Alexandru muri la an. 323 a. Chr., în etate de 33 aní. La întrebarea amicilorú seí: „Cur lași tronulú?“, Alexandru respunse: „Celú mai demnú“; și pe urmă adaose: „Prevéd că pe morméntulú meú Macedonenii vorú face sângeróse pomeniri“. Aceste cuvinte profetice se împliniră: după mórtea lui Alexandru se începe unú șirú de resbele între generalii seí, în care resbele tótă familia sa móre érá imperiulú macedonénú se împarte în micí state.

Cu greu se póte găsi în istoriá o persónă a căreia activitate, după întindere și influință, să se poată compara cu activitatea lui Alexandru. Espedițiunile lui apropieră Asia de Europa, confirmară preponderența acesteia în istoriá și, prin mulțimea Alexandrielorú fundate de elú, deschise calea civilisațiunii grece în fun-

323 a. Chr.

dulü Asiei. Elü fu unü columbü alü lumii vechi, scoțëndü pe scena istorică o lume întrégă din centrulü, sudulü și nordü-ostulü Asiei. Pe de altä parte, este greü a afla altä persónä, care se concentreze în sine atäta interesü pentru tóte popórele și pentru tóte timpurile, precum erä persóna luí Alexandru. Grecii vedeäü în elü idealulü unü eroü educatü, care făcü ele-nismulü preponderatoriü în tóte părțile lumii cunoscute de Greci; Romanulü vedea în elü idealulü unü cuceritorü; Orientulü nu putü sä uite pe marinimosulü seü învingetoriü, care făcü astü-feliü de fapte, pe care cu greü putea se și li imagineze locuitorulü orietalü; Europa creștinä apusanä, din evulü meziü, gäsiä în elü multä asemänare cu unü adeväratü cavalerü. De aceea rare persóne istorice sunt despre care s'äü scrisü atätea lucruri, fabulöse și adevärate, ca despre persóna ijunelü rege macedonénü. Läsändü la o parte literatura grécä, carea are o mulțime de tradițiuni și compunerü istorice despre Alexandru, aflämü äncä unü cursü ntregü de legende armene, perse, arabe și evree. Chiar în cânticele monotone ale mongolilorü nomazi se audü câte o datä amintiri despre marele Iscanderü. În Turcestanü numele seü este legatü de fie-care ruinä colosalä care amintesce märeția trecutului. În monumentele literaturéi evulü meziü, la popórele germane, romane, slavone și la Bisantinü, este unü șirü întreg de povesti și legende despre Alexandru. Fie-care poporü și fie-care seculü schimbä, dupä ideile séle, persoana și espedițiunile cuceritoriului macedoneanü.

+